

Közérzet — munkafegyelem — demokrácia

Egy befejezetlen riport ürügyén

A Szegedi Egyetem május 26-ai számában megjelent egy riport, Nemesek és nemnemesek? címmel. Munkatársunk ebben az írásában beszámolt arról a beszélgetésről, amelyet a Természettudományi Kar adminisztrátoraival, laboránsaival, műszaki dolgozóival folytatott. A beszélgetés résztvevői többnyire panaszoktól, panaszoktól azért, mert — mint elmondták — gondjaikkal nincs hova fordulniuk. Sérültek, hogy az oktatók egy része nem tekinti őket magával egyenrangú embereknek, hogy nem kapják meg a munkájuk után őket megillető megbecsülést, stb. Nyomatásban megjelent panaszuk jóval hangosabb visszhangot vertek fel, semhogy a kérdéseikre adott egyetlen válaszcikkkel ügyüket lezárhatnánk. Sokan fejezték ki nemtetszésüket a riportban elhangzottakkal szemben mondván, hogy a riport alanyok nem a legfontosabb és leg súlyosabb gondokról beszéltek, hogy egyéni és gyakran nem is indokolt sérelmek vezették őket, s hogy egyszóval mutatták be helyzetüket. Mindenesetre úgy találtuk, hogy gondjaik olyan általánosabb kérdésekre irányították a közfigyelmet — mint munkahelyi légkör, közérzet, munkafegyelem és demokrácia — amelyekkel lapunknak a továbbiakban is foglalkoznia kell. Ezért elhatároztuk, hogy meghallgatjuk és leírjuk mindazoknak a véleményét, akik a fentiekről érdemlegeset, meggyőzőleg tudnak beszélni.

Elsőnek — mint az egyik legilletékesebbhez, a Természettudományi Kar szakszervezeti titkárához, Tóvissfalvi Bálinthoz fordultunk. Majd megkerestünk néhány oktatót is. Az alábbiakban az 5. véleményüknek adunk hangot, azzal a megjegyzéssel, hogy a vitát folytatni szeretnénk.

A vitaindítóknak szánt riport alanyai — mint említettük — azt mondták, hogy nincs kinek beszámolni a panaszokról, meg sem hallgatják őket, így aztán nem is várhatnak orvoslást.

Tóvissfalvi Bálint, a Kar SZB titkára beszélgetésünk alkalmával említett jó néhány olyan lényeges kérdést, amelyben már próbált és tudott is segíteni a szakszervezet. És a bajokat azért tudták orvosolni, mert tudomást szereztek róluk. A szakszervezeti főbizalmiak, bizalmiak elmondták, miben várja a tagság a szakszervezet segítségét. Tulajdonképpen egyszerű a mechanizmus. De nem mindig kerül sor az első lépésre, arra, hogy a dolgozók megfelelő fórumon — ott tehát, ahonnan első sorban segítséget kaphatnak — elmondják észrevételeiket, panaszukat.

Beszélgetésünk konklúziója tehát az volt; a riportban felvetett és a szakszervezetre tartozó kérdések nagyrésztől épp magának a szakszervezetnek nincs tudomása. Ezen az úton mindkét félnek lépnie kell!

Elsősorban oktatók

Lényegében erről beszéltek a megkérdezett oktatók is. Megjegyezték, hogy a tanszékvezető soha még nem zárta be az ajtót azok előtt, akik valamilyen kéréssel megkeresték. Egyet azonban mindig figyelembe kell venni mindenkinek — hangsúlyozták az Általános és Fizikai Kémiai Tanszék oktatói —, hogy az intézet érdekeit kell mindenekelőtt szem előtt tartani. Az egyetem elsőhelyen oktatási intézmény, ezért az oktatás szempontjából kell eldönteni, hogy milyen szerszámokra van szüksége a műhelynek. Hivatkoztak egyébként arra is, hogy körülbelül egy hónappal a riport megjelenése előtt a tanszékhez tartozó műhelyek dolgozóinak pontosan elmagyarázták a hozott intézkedések okait.

Természetesen nem könnyű eldönteni, hogy egy munkahelyen ki él józan mértékkel demokratikus joggalval és ki az, aki követelésével már túllépi ezeket a jogokat. Veszélyes dolog a demokráciát összetéveszteni az anarchiával. Többen nyomatékosan elmondták, hogy demokrácia nincs fegyelem nélkül, s ha nincs fegyelem, könnyebb meg gondolatlanúságot követni vagy mondani. Demokratikus joga például a műhely dolgozóinak az is, hogy amiatt reklamáljanak, hogy drágán állítanak elő valamit és javasolják, hogyan tehetnék a munkát olcsóbbá. Vagy az is egyik oldala a demokráciának, ha felajánlják hogy bizonyos készleteket ötven nap helyett huszonöt nap alatt készítenek el.

Az adminisztrátor könyvtáros is

Azokon a tanszékeken — kaptunk választ erre a kérdésre — ahol a könyvtárak állománya kicsi. Ilyen helyeken külön könyvtárosi státusz nem kerekíthető. Azt is hozzátették, hogy ezeknek a kisforgalmú könyvtáraknak ellátása nem jelenthet nehézséget.

Vitaindító riportunkban felvetődtek a szociális ellátás hiányai is. Ezekről — mint kiderült — nemcsak a panaszosok tudnak. Tudnak róla az egyetem és a kar munkavédelmi felelősei. Ismerik egyben azokat a meglehetősen korlátozott lehetőségeket, amelyekkel a gondokat enyhíteni tudják.

Végül pedig már csak a hitelesség kedvéért had idézzük néhány oktató véleményét szó szerint:

Dr. Bárdi István tudományos munkatárs: csodálkozott, hogy a dolgozókkal folytatott beszélgetés alkalmával nem a valódi problémák fogalmazódtak meg. — Véleményem szerint az időléssel, lakáskérdéssel, általában a szociális ellátással kapcsolatban jóval több elmondani való akad. Azt hiszem, olyan egyéni sérelmek bukkantak inkább elő, amelyek nem jellemzőek a kar egészére.

Dr. Serecs László adjunktus: — Felháborított az a megjegyzés, hogyha igazat mondunk, betörnek a fejünk. A karon demokratikus légkör uralkodik, számomra érthetetlen ez a malícia. Ugyanakkor természetesnek tartom, hogy százféle szempontot nagyon nehéz összeegyeztetni.

Dr. Horváth József docens: arra a megállapításra reagált, hogy az oktatók lekezelő módon bánnak a dolgozókkal — vannak idegesebb és vannak nyugodtabb természetű emberek. Az idegesebbek bárkivel állnak szemben, ingerültebben nyilvánulnak meg. Ezt minden más munkahelyre is el lehet mondani.

A vitának — azt hisszük — az elején vagyunk. Az elhangzottakhoz tehát nem fűzünk kommentárt. Várjuk az egyetem oktatóinak, dolgozóinak véleményét nyilváníthatásukat.

S. N. E.

Egyenlő eséllyel?

További gondolatok a diplomás nők helyzetéről

Örömmel olvastam a Szegedi Egyetem korábbi számában Szabó Magdolna cikkét, melyben az Orvostudományi Egyetem elméleti intézeteiben és klinikáin dolgozó diplomás nők helyzetéről, perspektíváiról írt. (Nemrégiben magam is hozzákezdtem egy ilyen témájú cikk megírásához, adatokat is gyűjtöttem hozzá, aztán papírosárba került minden. Örülök, hogy Szabó Magdolna megírta.) Engedje meg, hogy cikkéhez néhány gondolatot fűzzek.

Az az igény, hogy — Tóth rektor elvtárs szavait idézve — „egyenlő eséllyel indulhassanak az intézeteinkbe kerülő nők és férfiak a pályán” — jogos. Sajnos azt, hogy mennyire nem egyenlők a két nem esélyei már az induláskor sem, csak egy olyan statisztikai feldolgozás tudná érzékeltetni, mely a betöltendő állásokra jelentkező és azt elnyerő férfi és nőorvosok arányát ábrázolná tanulmányi előmenete-

lük függvényében (vagy éppen attól függetlenül?). Ilyen statisztikai feldolgozás természetesen nem készül. De ismerek néhány intézetvezetőt, aki még akkor is a férfi orvost részesíti előnyben egy állás betöltésénél, ha annak tanulmányi eredménye lényegesen alatta marad az ugyanarra az állásra pályázó orvosnő tanulmányi eredménye alatt.

Kellett nekik egyenjogúság?

Előítélet? Rossz tapasztalatok? Igaz, női munkaerők foglalkoztatásával több gond jár. De milyen természetű gondok ezek? Hanyagok, megbízhatatlanok, rossz munkaeurók a nők? Munkájuk „pontos, precíz, korrekt” — mondja Szontárgy professzor. Mit vetnek hát a szemükre? — „A fiatal nők a gyermekszülés idején sokszor kiesnek a munkából.” ...ha családjuk is van, akkor az önálló tudományos munkára, főleg annak vezetésére már nincs idejük és energiájuk”. Tehát a család létezésével, fennállásával járó gondokat írják egyedül a mi számlánkra. Vajon nem összetársadalmi gondok ezek? Igazságos-e az a törekvés, mely a társadalomnak ezeket a közös terheket mai viszonyaink között még zömmel egyedül viselő rétegét éppen ilyen irányú helytállása miatt kívánja bizonyos területeken hátrébe szorítani? Azok, akik különböző indokok alapján elzárkóznak női munkaerő megfelelő arányban való foglalkoztatásától, tulajdonképpen önző módon az egész társadalom terheiből vállalnak kevesebbet.

Sokak előtt még ma sem világos teljesen, hogy a nők munkába állítása, egyenjogúságuk kivívása társadalmi szükségesség volt, nem egyes emberek óhajától, kívánságától függött. Sokan még ma is — néha tréfásan, máskor komolyan — a nőket hibáztatják: kellett nekik egyenjogúság? Az ilyen emberektől a segítő készség távol áll. Természettudományos műveltségük ellenére nőikkel kapcsolatban kijelentésekkel nem egyszer östamentumai hangulatot idéznek.

Lemondás és megalkuvás

Számomra elgondolkodtató volt az a többeke véleményéből lesűrhető megállapítás, hogy egyetemünkön csak bizonyos fokú lemondás, megalkuvás árán lehetséges tudományos sikereket elérni. A lemondás főként a szabadidőre vonatkozik, a családi életre, szórakozásra, egyéni kedvtelésekre, pihenésre, művelődésre. Vitázni lehetne és talán kellene is azzal az egyetemünkön különösen elterjedt felfogással, hogy eredményes munkát csak az végezhet, aki napi 10—12 órát, sőt még ennél is többet tölt el munkahelyén. Itt szeretném megemlíteni, hogy egyetemünk intézeteiben a munkaidő nem kötetlen. Fogalmaim szerint a kötetlen munkaidő ugyanis azt jelenti, hogy bármikor letölthető. Erről a mi esetünkben szó sincs.

Tiszteletet érdemel mindenki, aki idejét, energiáját nem kímélve éjt nappallá téve dolgozik egy tudományos célért. Megbecsülés, elismerés illeti azt, aki nem is hiába cselekszi ezt. De miért részesülnek azonos elbírálásban azok is, akiknek csak bizonyos életformát jelent a munkahelyen való hosszas tartózkodás, eredményeik nincsenek arányban a ráfordított idővel s többnyire életük végéig nagy ígéretet maradnak? És miért érdemelnek elmarasztalást azok, akik csak napi 8 órában tevékenykednek megfelelő intenzitással munkahelyükön s a nap további részében gyermekeket nevelnek, társadalmi munkát végeznek, művelődnek, élnek, mint más becsületet, dolgozó ember? Az élet sokrétű. Az elszigetelt szoba-tudósok ideje lejárt. Széles látókörű, sokoldalúan művelt, társadalmunkban élő és ható, egészséges emberekre van szükség, akiknek társadalmi hasznossága nemcsak órával, hanem elért eredményeikkel mérhető.

Egyetemi házasságok

Külön jellegzetessége az egyetemünkön dolgozó diplomás férjzett nők helyzetének az, hogy kétharmaduknak ugyancsak egyetemi (kutató, oktató) állásban dolgozik a férje, tehát ezekben az „egyetemi házasságok”-ban mindkét félre azonos munkahelyi feladatok hárulnak. Azt, hogy „a családból a férfi vagy a nő munkája lehet társadalmilag hasznosabb” többnyire

sajnos nem józan megfontolás, hanem a körülmények hatalma dönti el. Mivel a tudományos pályán dolgozók gyermekeinek nem kell kevesebb nevelés és egyetemi oktatók családi életének megalapozása, az otthon légkörének megteremtése sem igényel kevesebb energiát, így érthető, hogy szerencsés családi szituáció, nagyszülők közelsége, stb. gyakran lehetővé teszi egy nő tudományos karrierjének, míg ezek hiánya éppígy lehet kéréskötője annak. Egy férfi karrierjének a legtrikábban. A családi feladatok ellátását még akkor is a nőtől várják el, ha az tudományos pályán dolgozik.

Véleményem szerint nem helytálló az a megfogalmazás, hogy a nők csak „szekundárnak kiválóak”. Sajnos, éppen az ehhez hasonló előítéletek vezetnek oda, hogy a nőknek általában már eleve olyan feladatokat adnak, melyek munkaigényesek, de sikerélményt alig nyújtanak. Az apróékos, türelmet igénylő, az elforgácsolódás veszélyével járó részfeladatokat csaknem kizárólag nők kapják. Ha már nem a fakanál, akkor a tudomány lencséinek válogatása? Érdemes lenne összeszámolni azt is, hány női diplomásnak nincs asszisztense és hány, gyakran jóval fiatalabb férfinek van.

E néhány gondolatot szeretném abban a reményben lezárni, hogy a fennálló nehézségek ellenére egyenjogúságunkhoz hasonlóan egyenrangúságunkat is sikerül majd a jövőben kivívunk. Ez csaknem kizárólag rajtunk, erőnkön, képességeinken, ambícióinkon múlik. Sikereink eléréséért folytatott küzdelemben azonban — ha paradoxul hangzik is — számíthatunk a férfiak segítségére.

Sz. L.

Angol és holland vendégprofesszorok a Bőrkinikán

A SZOTE Bőr- és Nemikórtani Klinikája ünnepélyes ülésen látta vendégül R. H. Cormane professzort, az Amsterdami Egyetem Bőrkinikájának igazgatóját és J. A. Milne professzort, a Glasgowi Egyetem Bőrkinikájának igazgatóját. Az ülésnek az adott különös fontosságát, hogy a Magyar Dermatológiai Társaság ez alkalommal nyújtotta át Cormane professzornak a Társaság dísztagságát jelentő öklevelet.

Cormane professzor az experimentális dermatológia és ezen belül az immunológia világhírű művelője. Intézetével a Bőrkinika szoros és személyes kapcsolatot tart fenn. A Bőrkinika professzora és orvoskara kitüntetett és kedves feladatának érezte, hogy megismertesse a vendégprofesszorokkal hazánkat és — amennyire az idő rövidsége engedte — a klinika tudományos életének struktúráját.

Az ünnepi ülésen először a Magyar Dermatológiai Társaság elnöke, Pastszky professzor ismertette Cormane professzor életét és munkásságát, beleillesztve azt a magyar-holland orvostudományi tradicionális kapcsolatának orvostörténeti háttérébe. Miután átnyújtották a Társaság tiszteletbeli tagjának diplomáját, Cormane professzor megtartotta ünnepi előadását. Ezt követően Milne professzor olvasta fel tanulmányát. Mindkét előadást mozgalmas bugaci kirándulással fejezték be.

A következő nap délelőttjén a klinika orvoskara betegbemutatót tartott, mely után az esetek megbeszélésének különös érdekességét az adott, hogy egymástól távolos földrajzi viszonyok között dolgozó orvosprofesszorokkal kicserélhették szakmai tapasztalataikat. Az ünnepi ülés hangulatos bugaci kirándulással fejeződött.

Szegedi tudósok európai kongresszuson

Június közepén Amszterdamban rendezték meg a II. Európai Radiológus Kongresszust, melyen a Szegedi Orvostudományi Egyetemről az Egészségügyi Minisztérium hivatalos küldöttségként részt vett és előadást tartott dr. Szentes Tibor professzor, a Röntgen Klinikai igazgatója, valamint dr. Sövényi Ervin a Röntgen Klinikai docense.

KLUB ÉPÜL!

Végre elkészülték a JATE új KISZ klubjának kivitelezési tervet, s szeptember 15-től megkezdődtek a munkálatok a Dugonics téri központi épület alagsorában. Társadalmi munkában naponta 20 hallgató dolgozhat egy szakember felügyelete alatt. A falbontási és földmunkák mielőbbi befejezése azon múlik, hogy lesz-e elegendő munkás. Sok függ a hallgatóktól! A Tudományegyetem KISZ Bizottsága éppen ezért kéri, minél többen vegyetek részt ebben a nagy fontosságú alapozási munkában! Minél többen és minél többet dolgoznak, annál hamarabb fog elkészülni az új klub, amely valószínűleg Szeged egyik legjobb szórakoztató kombinátja lesz majd!

A JATE KISZ Bizottsága egyébként megpróbálja minden lehető anyagi erejét a klub építésébe fektetni. Erre szánják az építőtáborokból, rendezvényekből befolyt összegeket. Jó lenne, ha az alapszervezetek az őszi társadalmi munkaakciókkal szerzett pénz egy részét felajánlanák a klub költségére. A KISZ vb külömbizottja várja a hallgatók, az alapszervezetek bármilyen felajánlását, a klub üzemelésére, tőrszolgádjának kialakítására vonatkozó elképzeléseit. Minden jó ötletet és munkára jelentkezőt várnak a KISZ Bizottságok. Jelentkeztek! Építsünk minél előbb klubot magunknak!